ORMOS GYULA

Megszállni valahol

ORMOS GYULA

MEGSZÁLLNI VALAHOL

Válogatott versek

Edelény - Rudabánya
2000

Edelényi Füzetek 22.

Az edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum,
valamint a rudabányai Érc- és Ásványbányászati Múzeum
közös kiadása.

Szerkesztette:
FECSKE CSABA

Illusztrálta:
MEZEY ISTVÁN

Szöveggondozás:
M. TAKÁCS LAJOS

Technikai munkatárs:
SLEZSÁK ZSOLT

**A könyv az Ormosiak Baráti Köre
anyagi támogatásával készült.**

HU ISSN 0238-1842
ISBN 963 00 3833 1

Felelős kiadó: **HADOBÁS PÁL**,
az edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum
igazgatója

© Edelény, M.K.K.M.

Készült a K-B Aktív Kft. Gyorsnyomda
és Másolószolgálatnál Miskolcon.
Felelős vezető: **KÁSA BÉLA**.

A karbidszagú táj énekese

Ormos Gyula — eredeti nevén Papp Gyula, a keresztségben ezt kapta, csak később vette fel a szülőhelyére utaló nevet, s publikált ezen a néven 1974-től kezdődően —, verseivel a hetvenes évek elején találkoztam a Napjaink, majd az Észak-Magyarország és a Kortárs hasábjain. Tetszettek a versei, leginkább talán természetközelségük ragadott meg, metaforáinak elevensége és a szabad versekben is jelenlévő dallamosság. Már első versei is szociális érzékenységről tanúskodtak. Ormos is, mint az elkötelezett irodalom zászlóshajójának számító Váci Mihály és a Napjaink versrovatának vezetője, Serfőző Simon, a kisemberek, az elesettek szószólójaként kívánt föllépni. Azt a közeget igyekezett a költészet eszközeivel megidézni, ahonnét vétetett, amely útra bocsátotta. Paradoxon: Ormos (is) azokról, azoknak írta verseit, akik nem olvasnak verset, legkisebb gondjuk a költészet, az irodalom.

Hangja mélabús volt, leginkább talán a gordonkáéra emlékeztetett, ebben a hangban fölismerhető volt az orosz Jeszenyin és a magyar Tóth Árpád hangja.

Rezignált, érzelmes, nosztalgikus költészet körvonalai bontakoztak ki lassan a figyelmes olvasó előtt. Ormos szinte minden versében megjelennek a természet képei, a „karbidszagú táj" dombjai, fái, virágai, a gyerekkortól ismerős arcok, és nagyon sokszor az édesanya alakja, akinek központi szerepe lehetett a költő életében.

Elégikus hangulat a versihletű erő. Borongás, mélabú, szentimentalizmus. Legjobb verseiben magasra jutott Ormos, de költészete mégsem teljesedhetett ki. Talán nem volt elég ideje rá? Költői kérdés.

Petőfinek, Csokonainak, József Attilának, Adynak, Dsidának volt?

Ormos a kilencvenes évekre elhallgatott. Ennek okát ma már nehéz volna megtalálni. Talán a társadalomban végbement mélyreható változások, az irodalom szerepének háttérbe szorulása bizonytalanították el? Ki tudja. Ezekben az években már nem publikált.

Életében nem jelent meg kötete, de foglalkozott a gondolattal. Kilencven táján összeállított egy gyűjteményt, amit véleményezésre elküldött Vasy Gézának, a „Hetek" költői csoportosulás — Ágh István, Bella István, Buda Ferenc, Kalász László, Raffay Sarolta, Ratkó József, Serfőző Simon — neves kritikusának, aki jó véleménnyel volt a versekről, javasolta kiadásukat, amire sajnos nem került sor.

Posztumusz kötetet tart hát kezében a kedves olvasó, egy halott ember remélhetőleg élő, a szív ritmusával lüktető verseit. Mert java verseiben Ormos Gyula megszelídítette az időt, magasabb szférákba emelte az esetlegest. Szívhez szóló versekkel, megindító, szép sorokkal találkozhat e karcsú könyv lapjain a szépre fogékony, érzékeny olvasó.

Miskolc, 2000. február 2.

Fecske Csaba

Karbidszagú táj

Otthontalan

Vasárnap. Május. Szép tavasz van.
Hársfák körül vad illat lobog.
S mennem kell, nincs hogy elhalasszam
távozásom, melyben lábolok.

Ki nem sziszegtem még panaszban,
vállamon ha seb dagadt s lobok —
s mint rossz könyvet, csak átlapoztam
minden kínt: ma majdnem jajgatok.

Vasárnap. Május. Szép tavasz van.
Hogy sétálnak most a boldogok!
És én ülök az alkonyatban:
s oly száraz a lelkem, hogy kopog.

Karbidszagú táj

A régi meddőhányón
a kén virága sárgáll,
e karbidszagú tájon
bűz s illat együtt páráll
A fűrésztelep mellett
a sárarany szilács ég —
Itt él a fele sorsod,
s emlékezz, bárhová mégy

Ülök a rőzsehalmon,
csúszik lassan a hold fel
S ahol majd meg kell halnom,
kigyúl a kopár, zord hely
Fáradt emberei és
zaja, füstje, földje mind
fölragyog a sivár tér
keretében s él megint

Lótás, loholás, munka
inaszakadtig, a sós
verejték, dinamit, fa
s a csákány, az is valós
Lovak kirostosodó
ere, a telt bősz szitok,
káromkodás–nyalábok
mind újra megnyíltatok

Mint egykor sok tárna–száj —
mik nyeltek erőt és vért
és holtakat, mert muszáj
megszolgálni a létért —
De ez a múlt. Lengedez
az avarból az illat —
Felemás, torz kellem ez,
mi újfent hullámzik, hat

Rikít a telehold fönn
A komor táj, mint álom
Most. Valaha volt börtön
Celláit sorra járom
Ellepi, csillapítja
opálos–rőt sötétség
s láthatatlan borul rá,
mint mindenkor, a kék ég

Karbidszagú táj

Esti bolyongás

Itt laktam egykor, e szelíd vidéken
apró gyerek, ki fürge mint a csík
s kik itt dolgoznak, csöndben szeretik.
Megállok most a tavaszesti szélben.

Hány év is telt el erre, mit megéltem? —
tűnődöm, — körben sok-sok lámpa ég
s a bányák, műhelyek tájéka még:
gyerekkorom titokban tettenértem.

Az esték voltak mindig a legszebbek.
Tavaszi esték fényessége vert meg
e zsúfolt földön: — iroda, fehér

fűrésztelep, csúzdák, garázs, — e tér
kemény pántjai fognak most is össze. —
E föld kísér el, érzem már, örökre.

Szélcsend

Csillant a csend — aprókat szökdelő.
Rokkájáról a szöszt: a fényt fonállá fonta
orsóján a Hold,
mely üstökön ragadta már az estét
és átvilággott bordáim között.
Tűszúrásnyi szellő sem osont: a bokrok
rezdületlen ámultak ezen.
Enyhe álom ült a széles földeken.
A hallgatag, nagy kukoricatáblák
közül a vénhedt meddődomb alatt
keskeny, fehérlő ösvény talpalt és haladt
az illatos füvű lankára, hol
parányi bolygók szikráztak, szemernyi
kazlak gyúltak s hunytak hirtelen,
mint megannyi szentjánosbogár.
Csak mentem boldogan a villanásos
vadvirághalomban.
Szélcsend. —
Tücskök cirregtek mindenütt.
Zengtek önfeledten és serényen.
Izzott a roppant Hold fehéren.
Nem messze folyt az álmatag Duna.
A föld virágzott, termett —
s csak szólt a tücskök harsány, víg dala.

Kopárodott a csend.
A régi bányák mintha fölneszeltek volna.
A búzatáblák rengve megremegtek.
Baktattam én az illatos, dús halmon át.
A fűben apró bolygók égtek és kerengtek. —
Köröttem mindenütt
termő hazám.
Az égen csillagok rezegtek
boldogan, lazán.
Zümmögtek, virrasztván a nyári éjben. —
Az égre föltekintve
hirtelen megálltam —
s konok bordáim rejtekében
hallgattam csak egyre:
hazányi szívverésem.

Asztalosműhely

A bánya mellett dohogott a műhely:
takarta vadszőlő hámló falát
s fenyőfaillat szegte ablakát —
kovács bajlódott fújtatóval, tűzzel.

S itt gép munkált a törzseket hasítva;
s robajra porzott, kélt a törzs, az ág
halmában fészkelő erők fonák
hatalmából csillanva már a deszka!

Lestem én, gyerek a hűs fényű fehér
szilácsot, port, — mely gyűlve egyre gyűlt.
S dolgoztak vígan sápadt, összegyűrt

képű mesterek, — még arcuk is a fák
színét öltötte fel, — fehérre vált. —
Majd szorgosan söpörtek mindenütt.

Bányászcimborám emlékére

A kocsma környékén gyakorta
ődöngni láttam. Majd beteg lett.
Együtt is ittunk hébe-hóba.
Bizony, sok hekto sört ivott meg.

Szerényen élünk. — Tönkretesznek
kórok-bajok, ital, a bánya.
Alig szólt már. — Az ép fecseghet.
Testét a föld régen bezárta.

Bányászcimborám emlékére

Kolóniák

Kik itt éltek: nekik papolhatott
a történelem, a pap, — akárki.
Szellőzködtek a szűkös ablakok,
nyíltak a kiskertek dáliái.

Itt éltek ők. — Az ágyásuk virult,
tenyérnyi bár s kis lakásuk éke.
De létük már a föld alá gurult.
Elhullt napjaik sok szenvedése.

Bányák félhomályába falaztan
dolgoztak. Természetük kemény volt.
S jóságuk: mint virradat ha pattan.
Úgy kitárult, mint a fényes égbolt.

Én emlékezem rájuk, míg élek.
Feledhetném-e elnyűtt életük?
Bányászsorsnál nincs kopárabb, mélyebb.
Apró gyerekként ballagtam velük.

Vén kolóniáik mindig festve —
tiszta fallal látom őket, mint rég.
Szénpor s csillag szitál a füvekre,
ha jönnek a krumpliszagú esték.

Emlék

Birsvirág és menta
virágzik itt a régi
aknaszájnál,
hol dudvás salakhalom gyülemlett,
s elkorhadt talpfák, málló
sínszögek hevernek szerte,
mint múmiák sorvadoznak itt —
s a táró fölött mély, ősi csendben
békésen illatozik, virít
a birsvirág és menta —
Virágzanak hűségesen,
mintha őriznék
csákányok villanásait,
izmok és elmék
véraláfutásos kínjait;
holt lámpák lila lángját
kelyhük tüzébe mártják
s ellenszegülnek
a tunya bársony-penésznek,
mely mint finom csipke-háló
szövi be most
e komor, halotti világot,
hűségesen őrzik a virágok
e szikár földnek
emléktárgyait —
A táró fölött mély, ősi csendben
békésen illatozik, virít
a birsvirág és menta

Megérkezés

Megérkezem keser-sanyarún,
mint egy sehonnai. Kit húz az ág.
Nem ismer meg a falum,
a termő augusztus végi fák.

Egy csipetnyit a régi örömből:
ifjúságom méze itt érett, — köves.
S itt derűs a borgyöngy. — Kába csönd dörömböl.
Mindenütt vad hallgatás övez.

Lépek és a fű fejét konyítja,
keréknyom illan el, röffent a rög, —
egy ablak, mely a kert végébe sandít,
arany gyümölcsfák közt becsuk, zörög.

Megérkeztem. Hisz erre élek. — Jöttöm
nem üdvözölte emberi, baráti szó.
Mint kender, mégis nyűhetetlen hordom
sorsotok: a sorsom, — fáradt utazó.

Havas bányatelep

Szürke és nehéz a föld. S minden embere,
ki itt látott világot s erre él —
bezörget minden évben ránk a tél:
nem sokat törődünk, bajlódunk vele.

Vastag hólepelben vénhedt házsorok —
fölöttük drótkötélen csille jár;
a kertekben süvöltő szél kaszál
s éhenkórász, nyüzsgő varjúraj riog.

Hóba süpped most a tág, kopár liget. —
Néhány ember. Gémberedve várnak
késő buszra. S csöndben diskurálnak.

Vén kolóniáknál várójuk hideg. —
Meddőhányók holt csúcsán a sipka
mint hatalmas, hófehér kalitka.

Magányos faúsztató

Verejtéket nem szór már a Nap.
Komoly faúsztatók kullognak csendesen
súlyos törzsekkel a csillámos vízen.
Az ősz arany derűje ködlik csak ködölve.
Pányvázza lelkemet az elmúlásnak örve.
Béklyója mint torok rokonhadán
a gyászszalag.
Meg nem futamlok már soha
az erdőn át, se kert alatt.
Békés megnyugvás nem kell
és a csendes eltűnéseké.
Már béke van. Örökre.
Amely az életé.

Mi dolgom is maradt még? —
kérdezem.
Amíg élek: az eszmét
éltetem.
Eszméim rajá̇t: az életet.
A létezés borát: a végtelent.
Szelíd és fényes délutánjaim
kelyhéből még kiszűröm
az érett mézet és a fényt.
A jóság tanyája fölé kitűzöm
a füstös őszi ég színét.
Mi maradhat még komoly faúsztatónak:
mint tükrében elgyönyörködni a tónak.
A sejdülő sejtéseket kimosni,
mint tályogot, — szívemből.

Szikkadt gyümölcsösömben
pár kört megenni.
Néhány gerezd fürtöt leszedni.
A munka jó ízét sosem feledni.

Gyülemelhet bármilyen bánat is eztán.
Kezem érces erővel markol
az egyetlen esélybe:
győzni e roppant, gazdag betelést.

Nénikék

Falu és város hangulata
sző be, ha erre járok.
A házak előtt padok sora.
A kertekben virágok.

Nagy templom. Kirí errefelé.
Házak falusi csöndje
hív sétára itt estefelé. —
Fákról madár köszön le.

Gyönyörködtetném is szívemet:
derű fényezze ki — kék.
De ott ülnek padon az öreg,
megfáradt, bús nénikék.

Halálomig

Ott élsz ma is. — Az elhagyott
lakás mögött a hárs ragyog,
aranylik s illatot vetél
az égre, mely fehér.

Köröttem erdők lombja zúg.
S kolóniák között az út
diófák, gesztenyék sora
meg kertek illata.

A házban fürge kis család.
Az udvaron nagy dáliák.
Nyár. Július van. Vakmeleg.
A levegő remeg.

Amott halom. Egy pince. Ól.
Derengenek az árny alól.
Lágy hantokon virít a sok
cigányfű. — Szurka fog.

A halmon tücskök. Zsong a hant.
És mennyi lepke, mennyi hang
és mennyi fény és mennyi nyár —
hány szép virág, madár.

S örökké zöldelő fenyők
a dombon és a domb előtt.
A tobzok közt rigó is szól.
Hej boldog, messzi kor!

Hogy szinte szálltam, mint ahogy
leszálló fényes alkonyok
a műhelyek repkény-falán,
s a hűs vadalmafán.

Az estében tej illatolt
és csordák vén kolompja szólt.
Emlékeimből visszadöng.
Tűnődöm: hosszú csönd. — —

A műhelyfal repkénye tört.
A bánya szája mélybe dőlt.
Az aggastyán kút dobja már
rég nem forog — lejárt.

Kidőlt a hársfa, dől a ház.
Minden csak pusztuló ma, váz.
Mégis, mint forgószél süvít:
a múlt. Halálomig.

Múlt

Emlékszem: a rég elhagyott
házunk mögött a hárs ragyog,
aranyszín illatot vetél —
az ég fönn kék-fehér.

Körül az erdők lombja zúg,
s kolóniák között az út:
diófák, gesztenyék sora —
s a kertben laboda.

A nyirkos, szűk lakás. Család.
Július. Nyár. És dáliák.
Hantos halom. A pince ott.
Cigányfű. Szurka fog.

Estefelé tej illatol,
s tarka csordák kolompja szól —
a múltból vissza-visszazeng,
tűnődöm: néma csend.

A műhelyfal repkénye zöld,
a bánya szája mélybe dőlt,
az aggastyán kút dobja már
rég nem forog, lejárt.

Ti bányák s tavaszok hona,
hol már a hársnak illata?
S kökényvirágos szél — süvít
a múlt, halálomig.

Errefelé

A külvárosok felé ha jársz,
a kedély tompább itt, szegettebb,
és minél kijjebb kerülsz, annál
burjánzóbb gaz lepi a telket....

Könnyen illan itt a kedv, borús
szürkébe mossa még a tájék.
Itt-ott kopár póznán lámpa ing —
nem neon, de majd az világít....

Fütyörészve

Friss nyugalom terebélyesedik a földeken erre,
s lassan a fürge határ benépesedik már;
pár nap s gépek zörejével szaladozgat
az új, kora szél is.
Itt vagyok épp a rügyet bontogató erdőháton,
s nézegetek fürkészve messzire el.
Egy-egy Nap fészkelte magát be a fák koronáiba.
Átellent a szelíd halmok lankái közül
kicsilingelnek a falvak —
s a kertek szilvásai ősszel ha teremnek:
udvarok mély rejtekein teli üstök füstje szitál majd
s bolondra ihatja magát,
aki megszokta vagy a szíve beteg —
ám most csak a fény italából ha iszol,
rúghatsz be barátom,
vagy a pincék még tavalyi nedűjét ha nyakalván
hordót dugaszolsz ki —
Jön a zsenge tavasz már
fénye, mint vad hegyi ár, oly zuhogó —
s míg itt járok az erdőn a szelíd gondolatokkal
átabotában firtatva a létem:
oly furcsa egészen,
hogy ma tavasz van,
hogy újra tavasz van.
Érzem! —
S ahogy átzeng, átzendül a fény a határon
a gyöngéd fuvalomban —
ki tudja, miért:
boldogan, egyre csak
fütyörészem.

Krumpliföld

Itt kapáltak egykor őseid.
Régi múltjuk terhét viselik
anyádban is, — ki roppan, görnyed
tág teraszán a krumpliföldnek.

Kapál. Május van. — Mintha szükség,
szorongató, vak kényszerűség
hajtaná, a cselekvés maga, —
a test reflex hajsza-hajlama;

mintha a földön a sorokban
szünetjel nélkül, olthatatlan
magot vetni volna szorgalom
csak, világnyivá bogasodón, —

s örökké kapálni kellene,
hogy egy élet telke telne be,
mint mindig eddig a dologban
s a váltig sorjázó sorokban.

Keserűn nézem görnyedését,
teste hogyan hajlik meg kétrét.
Számomra örökké csak kapál.
Itt belül is. — Nem enyhülve már.

Félúton

Falusi öregek

Mint napraforgók fényes nyárutókon,
sandítanak talán a falvak ódon
csendjébe most a ház elé kiülve,
ki csupa szem, ki mélázik tűnődve.
Az alkonyatban megkapó varázsuk —
oly moccanatlan mind és néma, árva,
szemükből mély megértés néz a tájra:

dereng már bennük szűk, kicsiny hazájuk.

Falusi öregek

Oly kék

Esteledünk,
de hallod még
a rózsa-zenét
a közelítő ég alatt —
lányok zsinatolnak.

Oly kék, lilahalvány
a béke — hogy most
a világ benne örök alkony,
amikor a munkát bevégezzük
és vacsorához ülünk
tiszta ing rajtunk a nyugalom:
a jövőt teremtésről
hangtalan izzik tüdőnkben a szó:
esteledünk-kihajnalodunk.

Trakl

Vadkörtefák. Már ellohadt
inalva, nézd, az alkonyat.
Virágok közt babrál a szél,
egy elkésett, zörgő szekér
töltésről visszabólogat.
Penész szakálla házfalon.
Hodfény veri a dombokat,
homály van, sárga fájdalom.

***Trakl**, Georg (Salzburg, 1887 – Krakkó, 1914): tragikus sorsú osztrák költő. Költészete az expresszionistákhoz közelít, magányos, apokaliptikus, elégikus, zenei. Az igazat, a mértéket és a törvényt keresi. — M. T. L.*

Félúton

Félúton.
Éppen visszafordulok.
A ház koromsötét. Az udvar ég;
egy ottfelejtett hajtű még ragyog.

Emléked durva kelme már.
Nem látlak tőle, oly tömör,
gyémánt-szilánkból szőtt a szál...
Csak szomjas csillogás gyötör.

Nézz rám

Nem emlékszem szemedre,
színére hogyha látom:
de néz rám tiszta két szem
már túl az elmúláson.

Sugárzik mindenünnen,
mert mindenütt jelen van,
rejtőzve, mint az Isten
a lángoló bokorban.

Izzító tűzben állok
tűz nélkül is. Mivégre!
S kísér örökkön, áldott
szemednek szemverése.

Nyár Erzsivel

Kéklő égbolt. Lenn a veteményes.
A dombon a tengeritábla virult.
Dús bajszot bontott. — Ültünk a fényes
délutánban, a testünk összesimult.

A szőlők között néhány gyümölcsfa
sikár terebélye s köztes ültetést
jelezve itt-ott krumpli meg répa.
Diskuráltunk, s néztük az érett vetést.

Tikkasztó hőség a hosszú völgyben.
Porosan pihent az ünnepi falu.
Tücsök szólt a vasárnapi csöndben,
boglyákból illat szállt: nyári, jószagú.

Sötétedett. Anyádék már vártak.
Leballagtunk a hűvös, esti házba.
Szelíden átöleltem a vállad.
A tornácon szegfű nyílt s lombos mályva.

Tudom már

Hogy egyszer eljössz hozzánk,
sokat gondoltam erre.
Rakott, kockás lesz a szoknyád,
s ha leülnél, szétterülne.

Ha éppen sár lesz, lábad
letörlöd s csöndben lépsz be.
Nézem a frizurádat.
Szatyrod teszed a székre.

Tudom már, nem jössz soha hozzánk.
Emléked jár folyvást ide.
Minden este a konyhánk
szép komolyságoddal van tele.

Szelíd ősz

Erdőnk felől az este lábal.
A völgy homálya egyre gyűl.
A kert gyümölccsel telve és virággal.
Rajtuk az érés csöndje ül.

A körte ó-arannyá barnul,
füzére fényben ég s a fa.
Magház kovad, repedve sajdul.
Száll a virágok ősz szaga.

Tán elmúlásom ujja érint.
Gondolkodom, véget nem érőn.
Konok, közelgő messzi tél int
az is az őszi fényben érőn.

A ház előtt anyám motozgat.
Még pillanatra elidőz.
Tesz-vesz halkan, elálmodozgat.
Olyan, mint ez a szelíd ősz.

Szelíd ősz

Amikor legutóbb

Amikor legutóbb jártam itt,
az a kis öregasszony élt még.
Terhek görbesztették meg kicsit,
éveit apránként felélték.

Hiába nézem már udvarát
emlékeim bolygatva elő —
Mikor itt jártam: virághavát
szórta a szép húsvéti idő.

Kis házikója még a régi.
Belül a sut, kihűlve végleg;
zsákok; az ócska lóca; némi
bűz is; ágy, asztal meg a székek.

Emlékszik rá a Bódva, a rét,
a vetések, a szőlődombok.
Mint bimbóból a rózsa — sötét,
nehéz dolgaiból kibomlott.

Meghalt. Lásd, a Föld is kevesebb.
Hiába szór aranyat a nyár.
Hol van fürgesége? — Nem leled.
Keresnéd? — hol van jósága már!

Diófák alatt

Diófák alatt heverek
Tavasz van, május; kék az ég
A sűrű lombon átremeg
a gyönyörű és messzi kék

Itt lenn, a földhöz oly közel
füvek neszében hallgatom
— míg dől a fény, míg rámtüzel —
a végtelent és vallatom

Még birtokom az ifjúság:
osztatlannak tűnő, örök
Ma nékem suttognak e fák
s groteszk, hogy egyszer eltűnök...

Ki látja gyűrt szakállosan
ma arcomat, zilált szemem
midőn a napfény itt oson
üdén és dús hajam terem

mint érő tábla, fésülő
meleg szél árama alatt?
S erős szememben szédítő
láz fényei villámlanak

Diófák alatt heverek
itt lenn, a földhöz oly közel
ha este lesz, hazamegyek
és jó anyám majd átölel

Esti csillag

Tündöklő esti csillag
voltam anyám szép homlokán.
Áradt a tavaszillat
kontyba szedett sötét haján.

Gyönyörködött napestig:
boldogságunk lebegve szállt.
Tűnt alkonyok belengik
komoly tekintetét, szavát.

S a roppant fény sütötte
nyaraknak kéklik árnya még —
s aranylik méz gyümölcse,
mely érett kerti fákon ég.

Virágkorunk világa!
míg ültem kinn az udvaron:
izzott rám ifjúsága. —
Anyám áldott volt, hű rokon.

Eltűnt időnk örökre
kering bennünk, nyaranta át.
S habár anyám töretve:
még érzem illatos haját.

Teréz, kalapban

Bronz szél zilálta arcomat, —
május kisárgult Napja.
Tavasz volt, fémhűs alkonyat.
S Teréz jött épp. — Kalapba'.

A másik oldalon haladt
nem látva meg. Csak illant.
Szelíd és szép volt. — Sárga, nagy
fák gyújtották a villanyt.

Kereszt korhad

Vadrózsaillat — holtat nem zavar már.
Amott cserép vöröslik, erre réz.
Itt hantok ódon odva. Fenn nehéz
Nap izzik. Ujjnyi szellő sem szaladgál.

A sírkövek közt vibráló lilában
tüzelve ég a roppant orgona —
mázsányi kontyot bont a fű, tova
míg lejt a lanka fodrozódva lágyan:

tintakék vegyül a sárga pázsiton,
omlik okker színű millió szirom,
zsong, zihál, s akácok rönkje, lombja

dús fürttől havas. Itt embert ne keress.
Nem jár erre senki. Törpe vén kereszt
korhad csak tovább, itt-ott, borongva.

Kereszt korhad

Alkony

Tavasz!

Tavaszi, szőke nap. —
Tegnap szitált a hó.
Ma barkák nyílanak.
Ébredni, nyílni jó!

Tündéri napsütés.
Az erdő hogy ragyog!
Madárraj-zendülés
az égen arra, ott!

Kinyílt a hóvirág.
A hólé fut, tűnik.
Konok, kemény világ —
feltámadás van itt!

Áprilisi szél

Már áprilisi enyhe szél
süvöltöz. Kútnál egy gyerek
vizet ereszt. A kert fehér.
A hídon lányka. Jót nevet.

A délután nyugodt, derűs.
Krumplit pakolnak épp amott.
Hajlong az árokparti fűz,
a szűk, kis utcák boldogok.

És fúj a szél. És fáj a kék
a földnek, — oly erős, örök.
A por ragyog és messze, nézd,
a Bükk már zöldbe öltözött.

Hej, béke, béke! — szállj, akár
a fűzfaágak bolyhai —
ragyogj fehéren, mint kitárt
kis házaink ablakai.

Estefelé

Az égen sárga vászonként lebeg
a fény, férce már foszladoz.
Sötétedik, a fák közt lengeteg,
törékeny esti szél lapoz.

Ülj veszteg, nézd: a tóduló, sima
bolyhokban áramló világ
megfészkel; sző az orgonák lila
bójáiban harmóniát...

Alkony

A Nap ledobja zubbonyát,
ólmos párák közt hamvad el,
magukba-fáradt kis tanyák
körül az alkony vesztegel.

Virítnak fürge jázminok
füstölgő sárgán, bársonyan —
szellők terelte izgatott
meleg poroszkál álmosan.

Szállnak villámló bogarak —
amíg az este gőzölög,
mézelő akácok alatt
kábító illat hömpölyög.

A föld terem, vad lázban ég —
méhét okádja szüntelen,
borul verítékes-sötét,
és hallgatás van, béke csend.

Tűnődve járok. Áramos
enyhe szél lábal, zsong körül.
A nyári éjben illatos
virágok lelke üdvözül.

Borszagú esték

Az esték borszaga.
Bizarr illattal enyhe lég.
A gazda megpihen: gazt éget el,
mely fürgén és ropogva ég,
rézsút elszálló füstje
mint az érett szilva: kék.
A kerti fákon bőség, roskadás.
Körtékben ínyes, jó kásásodás.

Fönn messze halvány
vitorlák lengenek
a kékellő tavon:
merengenek elúszó fellegek
hattyúként hallgatag —
karcsún fehérlenek
a hosszú alkonyon.

S nagy árkusok: levél pereg.

Most bontanak tüzet
az első őszikék.
Lilán derengenek
kelyhükkel hintett szegletek:
halványan ég
a kéken fodrozódó esti rét.

Aranyló fürtökön a méz kiforr.
Vígasztal majd a bor.
Lugasban állok és latolgatok:
hány átalagba szűrhetek nedűt,
a hordókban mennyi szesz ragyog?
S mint lomha prés, az agg idő forog.
Érett idő ez: érett már az elme —
termést begyűjteni tanít
a föld örök fegyelme.

Ha most

Ha most a tölgyet figyeled
e késő, csendes estén
amint fölé a Hold lebeg,
a végtelen szelíd atomja
s a fény, akár nemes fém
a tájat gyöngéden bevonja,
hogy megcsillan levélen
a harmat könnyű nedve
s az enyhe nyáridőnek
szellői közt zizegve
mint felködlő virágok
emlékeink időznek —
érzed-e: közelget
foszfora az ősznek.

Ha most a tölgyet figyeled:
föléd is lassú Hold lebeg —
s a nappalok már fogynak,
az árnyak egyre nőnek
s a bolygók míg forognak,
galaxisok pörögnek:
az időnek ütődnek —
lásd, holdunk is maholnap
a nyárból őszbe görnyed.

Ne jöjjön őszöd, kedves.
Maradj meg nyári égnek.
Már gyors iramban húznak
fölöttünk át az évek.

Külvárosi hajnal

Aranylanak a foszló fák még
ragyogva-fogyva.
Az idő is mintha állnék,
mintha nem forogna.

Ilyen derű már aligha fogad
őszi hajnalon:
dől a fény s mély áhítat
lebeg a városon.

Az ég ma oly kék, és a lég
oly tiszta ma.
A kerteken fehéren ég
a dérnek csillaga.

Fáradtan, szinte elcsigázva
munkából jövök.
A lelkem könnyű, oly vidám ma,
mint játszi vízkörök.

Tán sorsom hűs ezüstje fénylik
köröttem, mint a Nap.
Bevon, cirógat és kibékít.
De szívem: hallgatag.

Sajdulás

Csak ülök a dombon.
Előttem a sárgás, nyári fényben
a gyertyános, mely lelkemen átfut,
mint a tiszta, hűvös kristály.

Tavasz volt s kakukk szólt.
Ifjú voltam és barkát szedtem én!
Hogy iramlott a sápadt délután!
Puha okkerben zümmögött a vén
idő a lombtetőn, a fán.

Itt ülök a dombon.
Kristály derengés él a szívemben
most is, a nyárban, domboldalba fenn.
A gyertyánok csúcsát fény süti még —
készül az este szívemen.

Gyerekkor, vasárnap, este

Vasárnap este van —
s lila ősz meg gyönge piros.
Várok soká az áhítatban.
Sárgáll az ég, virágporos.

Jó volna elhajózni mostan
a kis toronyban csengő ércharangokig.
S anyámat lesni, hogy kitoppan.
Komoly, mint mindig. — Oly magad vagy itt!

Az ősz pókként szövi már be a házat.
Vadszőlő tekergőzik a romlandó falon.
Az este szomorú s az őszi vasárnap
múlik lelkemben hallgatagon.

Fölszállni, elszállni s megszállni valahol. —
Hűvösödik. Lila ősz van s tintapiros.
Nem messze egy vonat zakatol.
Alvó bogarat fű harmata mos.

S bíborodik a sötét már.
Én egyre várom anyám. — Hova késhet?
A küszöbre ülök. Földek párája sétál.
Betakar. S úgy érzem, nem is élek.

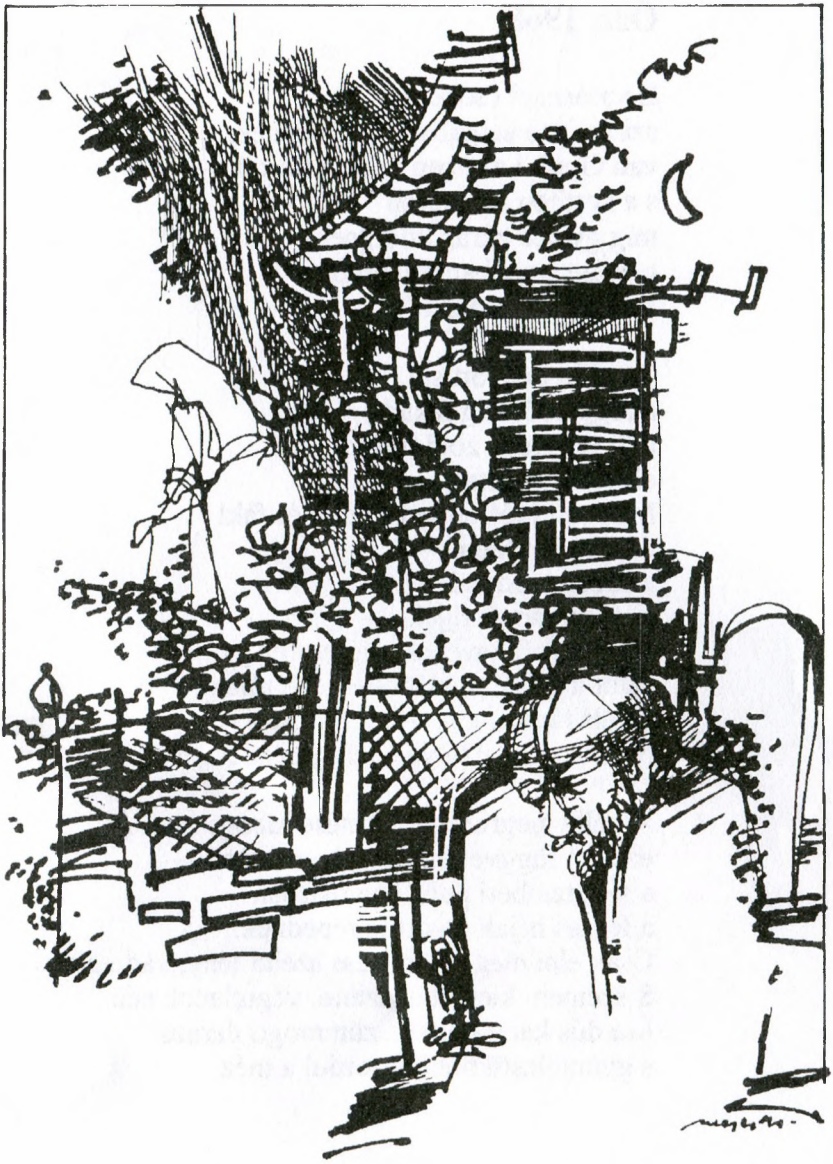

Gyerekkor, vasárnap, este

Ősz, 1968

E vasárnapi csöndben
szinte izzó sárgában tündökölnek,
van Gogh-i színben a fán a körték, —
s a kertben hamvasan
míg gyolcs párák ködölnek,
halványaranyban földereng
a súlytalan öröklét.

Tündéri délelőtt süt,
a reggelből alig fakadt;
a fű tenyésző zöld füst,
elnyúlik álmatag.
Mily telt idő! telített földek és fák!
dús, ki szedheti —
a röpke madarak
a lét mámorát rijják, —
szívem is fénnyel csordultig teli.
Mint aki léte poklából érkezett meg,
ámulás igéz most —
beérni, mint a súlyos, telt gerezdek.

A gally megroskad, termése lobog,
éretten függve fényességbe dermed —
a szeptemberi puha lángolásban
a feszes héjak itt-ott felrepednek.
Csak élni még! — biztass szelíd fény, vad varázs.
S szemem kicsorbul szinte: végtelenbe néz.
Ma dús kamrára lel a zümmögő darázs
s gyümölcsökből túlcsordul a méz.

Állok mozdulatlanul a fénysugárban;
levél alig libeg e ragyogásban;
a lankák közt kimagvalt szőke földek;
a bodzatányér mélysötétbe görbed;
ezüstös délelőtt van, üstökömre szikráz,
hogy azt hiszed, örök időkre itt állsz —
de szinte mindent széthasít, zilál a tűz:
szép délelőttöm, érzem, messzetűnsz.

Nincsen menekvés, és nem is lehet:
tán mindent értelmessé ez tehet.
Hiába lázadnék,
nem foghat kézen semmi kéz.
Levélfonákon halkan cseng a réz.
Hullott gyümölccsel telt az ól, kosár, a tál.
Az élők közt lebeg és reng a rosta
s kiütközik, mint vastagszó borosta
körös-körül a nesztelen halál.

A délutánba nyúlik át az árnyék.
A dáliák kelyhe mintha megremegne.
Még szirmukon fehérlő, lusta nyárvég —
az udvarra gazdátlan pókfonál lebeg le.
Csak élni még, csak élni!
ha félholtan, ha tengve!

A fény halványabban szüremlik, lásd
e lúgozott mélyszőke csöndbe,
a lágy, szendergő völgybe.
Az alkonyatból este rajzolódik.
Kemény hegyek felől
már messziről
megcsillan az ősz.
A konyhába a forgács friss illata jön be.
A dombokon fehéren gomolyog a gőz.

Hamuszínben

Csontos öreg ködök
hámlottak a reggeli lég
szürke szikkadt kazánházában
a múlandóság köveképp.

Itt csak a közelben, ahol
még mindent látni lehetett —
az ojtott rózsákkal futtatott
s ágyással csordultig kert felett

Hervadtnak, öröknek tűnt, ahogy
a margaréták pici sárga búbja
fehér, de már nehézkes
szirmait vízszintesen kinyújtja.

S a magasra nőtt szárak, gazok
száradt, hallgató falában
néném tűnt föl — csak állt
a hamuszínű hanyatlásban.

Eső

Sós, ősz végi eső szitál —
Nyirkos hűvösre ébredek.
A lompos felhők földjein
most felködöl a régi táj.

Véneket szakasztó idő,
a gyökerek közé visz el,
röggé mossa az arcokat
és álcáz, míg a sír kinő.

Örökké ők köhögnek itt,
a vért köpők, oszló tüdőt
vetélők, puha nyirkokon,
ködön túl álmaik fércelik.

Nem ezt, de mást. Ki tudja még?!
Hisz megtermi a föld, a bölcs —
Kikémlelnek az ablakon,
hol háramol a nyers sötét.

Hol háramol, szitál a köd
s a sár patái cuppogók,
amerre dombok és szelek
könyöklenek az ég fölött.

Béke

Söpri a kiskerti avart a gazda
s a rőt virágszálgazt kupacba töri,
felesége közben évődve köti
szavait, kicsit élezve ravaszra.

Ónpuha leplében hogy surrog a csend,
huzatos boga közt a tiszta fáknak:
megbékélt szülőkként töprengve állnak
az ősz kései fényében. S ez a rend.

Rejti a pince a bort már. Tömören
jött meg az ősz. Derűsen alkonyodik.
A Hold rajzolata, mint karcsú ladik —
gyúl fönn. Egyhamar el nem száll örömem.

Ősz

Eső zuhog. Az udvaron a csorgó
ereszcsatorna egyhangú zenéje.
Pörög az orsó, lásd, időt vetélve —
Esik. S telik a pléhvödör, a korsó.

Itt ér az ősz. E vert szezont kibérli.
Alant gomolygó fellegek vonulnak.
A kerti fák bár gyümölccsel konyulnak,
de a dália már szirmát fecsérli.

S a többiek; a rózsák horgadoznak —
A górészálon őszi szél motozgat,
bár ott kuncorog a cséve lombosan.

Itt ér az ősz. Az orsó perdül egyre.
Mennék a fényre még, ózondús hegyre —
De posztom itt tart okkal-oktalan.

Nehezebb

A könyvemet becsukom akkor, ott.
Néhány virág. Most virítanak.
Telt évek tömbje súlyosul, ragyog
mögöttem is a száraz fény alatt.

Ősz van. Olykor dér száll le a fákra,
és konganak kifosztva termeim,
s veszendőben kincsek hosszú nyája
napos nyaraknak tolvaj telkein.

Fúj a szél is szürke illatokkal,
falakról sárga alkonyat csorog —
szemközt kórók. S villogó borokkal
a táj terített asztala lobog.

Tartalom

A karbidszagú táj énekese 3

Karbidszagú táj

Otthontalan 6
Karbidszagú táj 7
Esti bolyongás 10
Szélcsend 11
Asztalosműhely 13
Bányászcimborám emlékére 14
Kolóniák 16
Emlék 17
Megérkezés 18
Havas bányatelep 19
Magányos faúsztató 20
Nénikék 22
Halálomig 23
Múlt 25
Errefelé 26
Fütyörészve 27
Krumpliföld 28

Félúton

Falusi öregek 30
Oly kék 32
Trakl 33
Félúton 34
Nézz rám 35
Nyár Erzsivel 36
Tudom már 37
Szelíd ősz 38
Amikor legutóbb 40
Diófák alatt 41
Esti csillag 42
Teréz, kalapban 43
Kereszt korhad 44

Alkony

Tavasz! 48
Áprilisi szél 49
Estefelé 50
Alkony 51
Borszagú esték 52
Ha most 53
Külvárosi hajnal 54
Sajdulás 55
Gyerekkor, vasárnap, este 56
Ősz, 1968 58
Hamuszínben 60
Eső 61
Béke 62
Ősz 63
Nehezebb 64

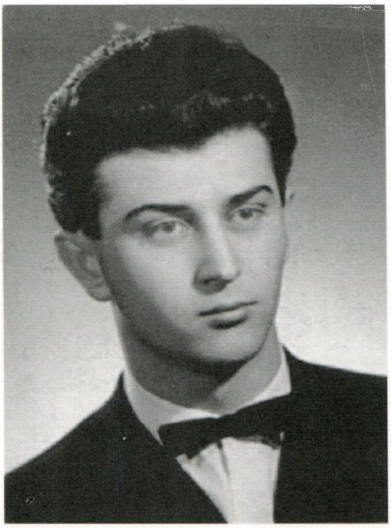

Ormos Gyula

Eredeti nevén Papp Gyula. 1945. május 15-én született Disznóshorvát-Ormospusztán (Disznóshorvát 1950-től Iszófalva, Ormospuszta 1953-tól Ormosbánya). Az általános iskolát az ormosi bányatelepi iskolában végezte el, majd a miskolci Földes Ferenc Gimnáziumban tett érettségi vizsgát. Felvették a szegedi József Attila Tudományegyetem magyar-francia szakára, de egyetemi tanulmányait a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen fejezte be.

Kazincbarcika egyik szakközépiskolájában kezd tanítani, majd Tatabányára kerül, ahol szintén egy szakközépiskola tanára lesz. Végül a bükkaranyosi általános iskolában tanít, de betegsége miatt fiatalon nyugdíjba kényszerül.

Versei az 1960-as évek végétől jelennek meg megyei és országos napilapokban és irodalmi folyóiratokban. Rövidebb-hosszabb ideig hallgat, majd az 1980-as évek végétől már nem találkozunk verseivel, végleg elhallgat.

Ormosbányán halt meg 1998. December 12 -én.